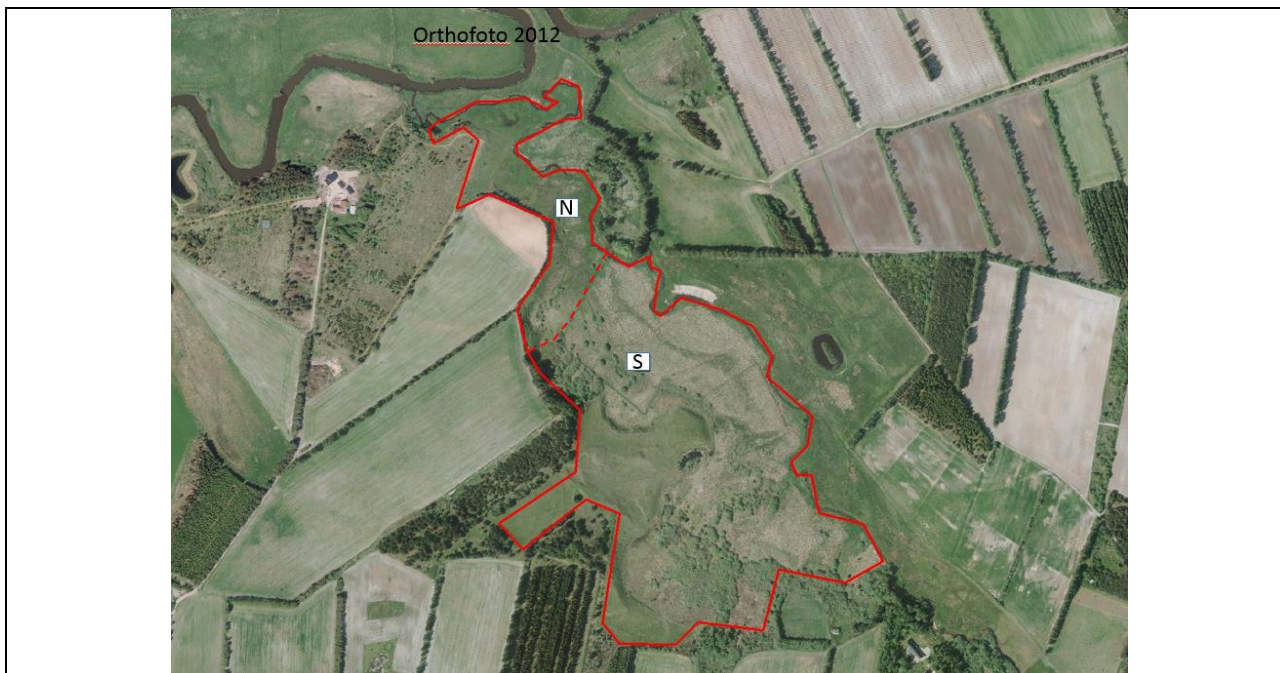

Smag på landskabet i Holstebro Kommune

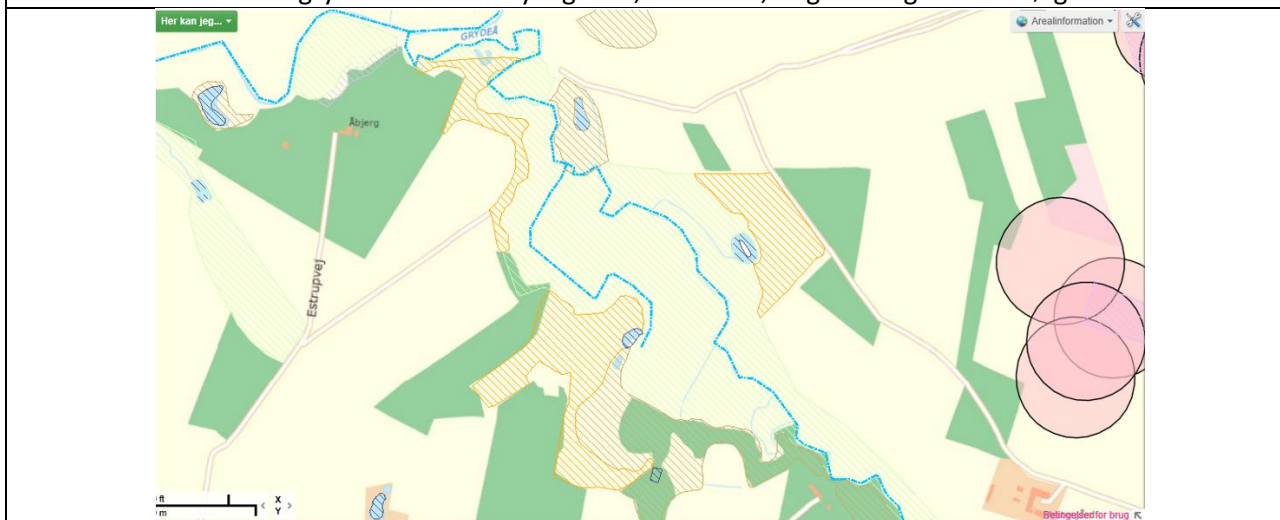
– Naturhandleplan for Gryde Å naturareal med engblomme

A. Arealbeskrivelse og udpegninger

Størstedelen af arealet har ligget uden afgræsning i 10 år før der blev etableret ny græsningspleje i 2009. Delområder havde dog ligget henholdsvis i kortere (2-3 år) og længere (ca. 30 år) uden afgræsning. Området er en kombination af eng, mose og overdrev, og det er hegnet til en fold på ca. 20 ha på vestsiden af Gryde Å. Arealet afgræsses i 2013 af 13 Angus kvier.

Folden ved gryde Å. Kun den sydlige del, område S, er gennemgået i det følgende.

Beskyttet natur (overdrev, eng og mose samt vandløb) og fortidsminder med bygelinjer (røde).

midt
regionmidtjylland

Derudover har projektet fået støtte fra Kvægafgiftsfonden, Region Midtjylland samt kommunerne Ringkøbing-Skjern, Skive, Holstebro og Randers.

www.natlan.dk

Tilgroning visse steder i kæret ses ved at sammenlign dette luftfoto fra 1999 med luftfoto fra 2012.

Opdeling af den sydlige del af folden ved inventeringen med angivelse af område nummer og placering af dokumentationscirkler (gul). Desuden ses primær vandforsyning (blå cirkel, som er et naturligt vandhul).

B. Overordnet målsætning for plejen

Fokus lægges på arealets botaniske naturkvalitet, specielt at bevare de mange sjældne plantearter. Samtidig er der fundet birkemus på arealet, og der skal således også tages hensyn til denne art.

Den langsigtede målsætning er at bevare og fremme de mange sjældne plantearter på lokaliteten ved at sikre de ikke overvokses med vedplanter. Med angivelse af arternes naturkvalitetsscore i parentes er det i kærerne (fattigkær og rigkær) arter som spæd mælkeurt (7), loppestar (7), vibefedt (7), engblomme (6), dyndstar (6), tvebo star (6), purpur gøgeurt (6), eng troidurt (6), mose troidurt (6), rundbladet soldug (6), hjertegræs (6) og benbræk (4), der alle er tilknyttet de lysåbne kær. På overdrevet er det arter som almindelig mælkeurt (7), djævelsbid (7), kattedod (7), guldblomme (7) og smalbladet timian (6).

Scoresystemet er beskrevet på hjemmesiden

(<https://www.landbrugsinfo.dk/Kvaeg/Koedproduktion/Sider/Saadan-vurderes-naturplejen.aspx>).

Desuden er målet at fremme blomstring hos de mange arter i kærerne og på overdrevet til gavn for insekterne og for frøspredning. Endelig bevares lokaliteten som et levested for birkemus, der bl.a. har kratbevoksede moser og enge som et af sine foretrukne levesteder.

Den vægtede naturkvalitetsscore er for delområderne 1, 2, 3 og 4 ses af tabel 1. Delområderne 1 og 2 ligger meget højt i naturkvalitet, mens mosebunkearealet (område 3) og sandmarken (område 4) er af middelhøj kvalitet. Særlig høj naturkvalitet har overdrevet (areal 1) – pænt højere end landsgennemsnit for habitatnaturtypen surt overdrev. Kærområdet (areal 2) ligger også meget højt i naturkvalitet – højere end landsgennemsnit (tabel 2), dog lavere i cirkel i området med eng-rørhvene.

Tabel 1. Naturkvalitetsscore for delområderne (arealer og cirkler) vægtet med arternes forekomst på de pågældende delområder.

	Areal 1	Areal 1	Areal 2	Areal 2	Areal 2	Areal 3	Areal 3	Areal 4	Areal 4
	Areal	Cirkel	Areal	Cirkel	Cirkel engrør- hvene	Areal	Cirkel	Areal	Cirkel
Mose			3.60	3.52	3.18	2.73	2.85		
Overdrev	3,65	4,05						2.86	2.61

Tabel 2. Landsgennemsnit for naturkvalitetsscore for rigkær og for surt overdrev.

	Landsgns. for rigkær (habitatnaturtype 7230)	Landsgns. for surt overdrev (habitatnaturtype 6230)
Artsscore gennemsnit, uvægtet	3.14	3.15

På kort sigt drejer det sig om: 1) at sikre den høje naturkvalitet og blomstring på overdrevet (areal 1) og kæreren (areal 2) ved at fjerne invasive arter (gyvel, glansbladet hæg, rynket rose, fyr og gran) og at sikre dyrene bedre adgang til kærområdet. 2) at mosebunke arealet (område 3) konverteres til kær 3) at sandmarken får højere naturkvalitet og blomstring.

C. Beskrivelse af botanisk sammensætning med plus og minusarter og deres håndtering

Arealerne er beskrevet botanisk den 2. juli 2013 for den sydlige dels vedkommende, dels arealerne som helhed, dels ved udlæg af 5 georefererede dokumentationscirkler, idet der er udlagt to cirkler inden for areal 2. Her er den ene cirkel udlagt i område med høj naturkvalitet, den anden i et område med engrørhvene, hvor målet er bedre afgræsning til sikring af både dette areal og arealerne længere mod sydøst en højere naturkvalitet. Arternes naturkvalitetsscore er vægtet med artens forekomst vurderet på en skala fra 1-10, og de forskellige delområder karakteriseres nedenfor i fig. 1-4.

For overdrev, A1, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 1 for både areal og cirkel. Den høje forekomst af arter med høj score (plus-arter) er markant. Det drejer sig bl.a. om de ovenfor nævnte gode arter fra overdrev. Desuden fravær af arter med score 0 (kulturarter), hvilket er en ønskelig situation. Uønskede arter (minus arter) forekommer, men forekommer kun i begrænset omfang. Det drejer sig om agerpadderok samt de invasive arter gyvel, rynket rose, glansbladet hæg, fyr og gran. Der er meget mos, men arealet er ikke domineret af enkelte arter.

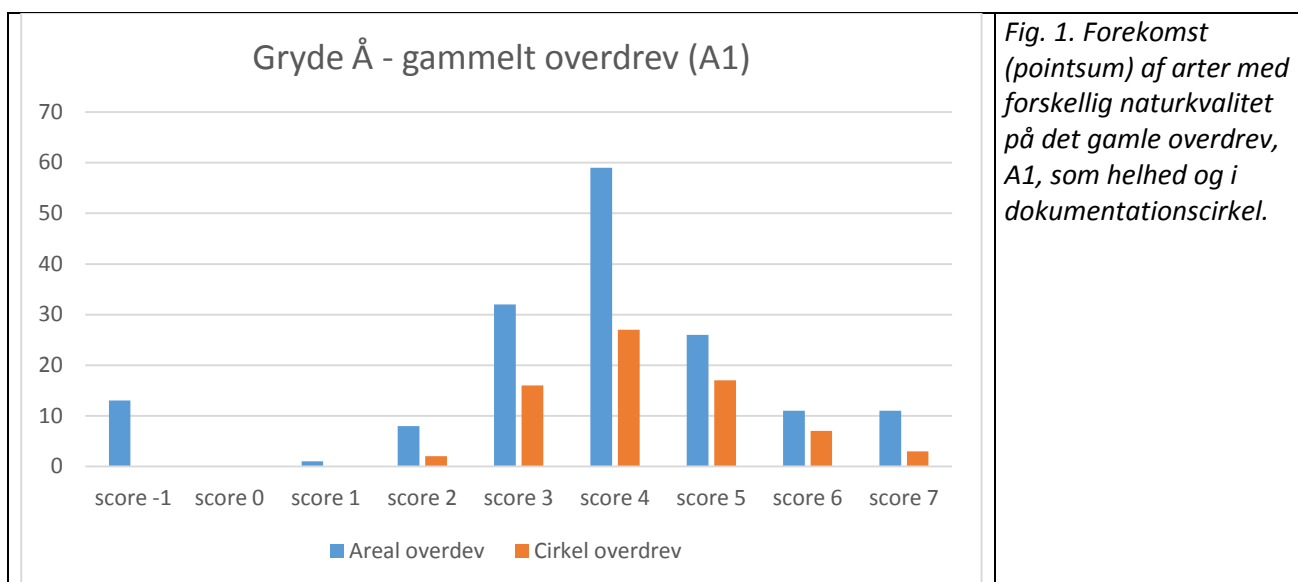
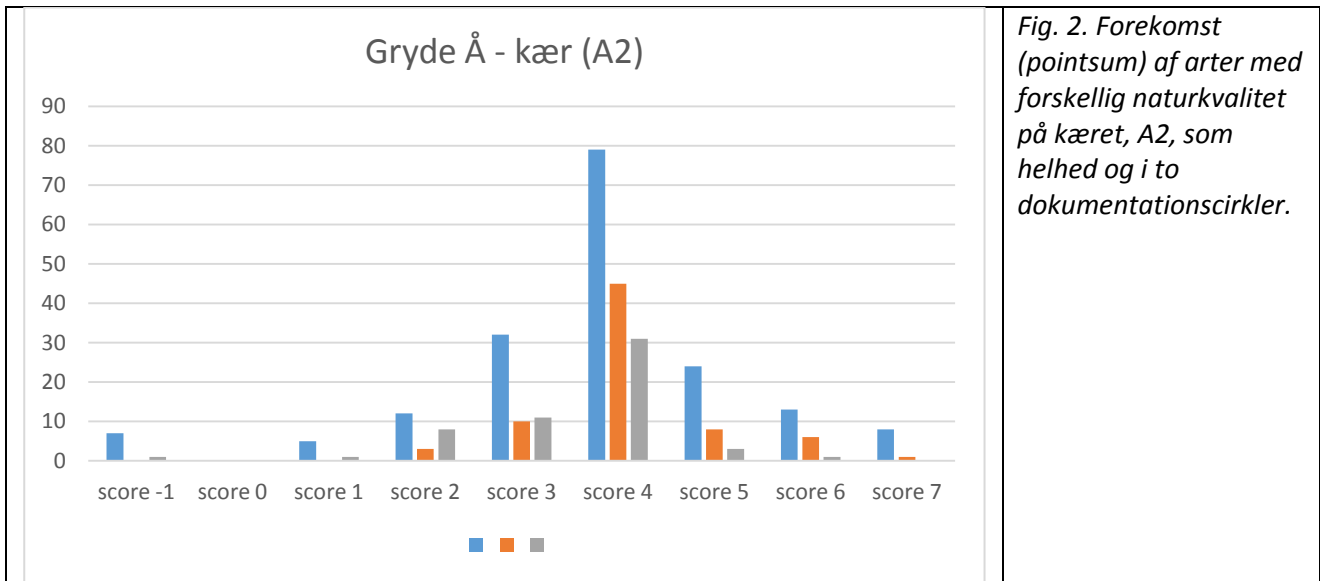
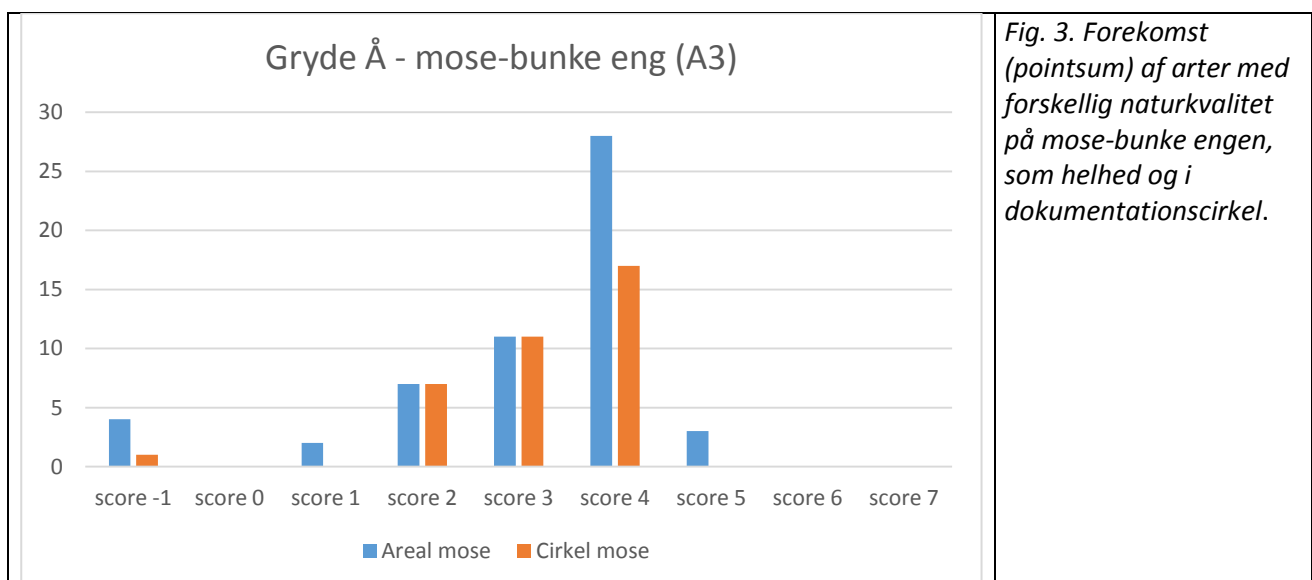

Fig. 1. Forekomst (pointsum) af arter med forskellig naturkvalitet på det gamle overdrev, A1, som helhed og i dokumentationscirkel.

For kærområdet, A2, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 2 for både areal og cirkel samt for en ekstra cirkel placeret i eng-rørhvene området. Den høje forekomst af arter med høj score (plus-arter) er også her markant. Det drejer sig bl.a. om de ovenfor nævnte gode arter fra mose. Desuden fravær af arter med score 0 (kulturarter), hvilket er godt. Uønskede arter (minus arter) forekommer, men forekommer kun i begrænset omfang i feltlaget. Det drejer sig om gråpil og stor nælde samt de invasive arter gyvel, klitfyr og rødgran. Det skal bemærkes at mosen har en væsentlig kronedækning af grå pil. Tilgroningen mod nordøst er øget væsentligt siden 1999 (se flyfoto ovenfor), mens den kun er øget i mindre omfang mod sydvest. Arealet er domineret af tagrør, bukkeblad, næb-star og tørvemos.

For mose-bunke engen, A3, er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 3 for både areal og cirkel. Her forekommer ikke arter med score over 5. Der forekommer dog inden arter med score 0 (kulturarter), hvilket er fint. Dertil kan bemærkes en forekomst af tørvemos, der viser at området kan udvikle sig til kær. Denne udvikling er udpræget på de mest fugtige områder, hvilket svarer nogenlunde til det, der på luftfoto ligner et gammelt åløb (se luftfoto ovenfor). Uønskede arter (minus arter) forekommer, men kun i begrænset omfang. Det drejer sig om fandens mælkebøtte og stor nælde. Arealet er helt domineret af mose-bunke.

For sandmarken, A4, (nyt overdrev) er forekomst af arter i de forskellige naturkvalitetsværdier illustreret i figur 4 for både areal og cirkel. Her forekommer få arter med score over 5. Det drejer sig om almindelig mælkeurt og tormentil, hvilket viser, at området har naturkvalitetspotentiale. Der forekommer én arter med score 0 (kulturarter). Det drejer sig om almindelig syren. Arealet er domineret af græsplænumos, der forhindrer andre arter i at etablere sig.

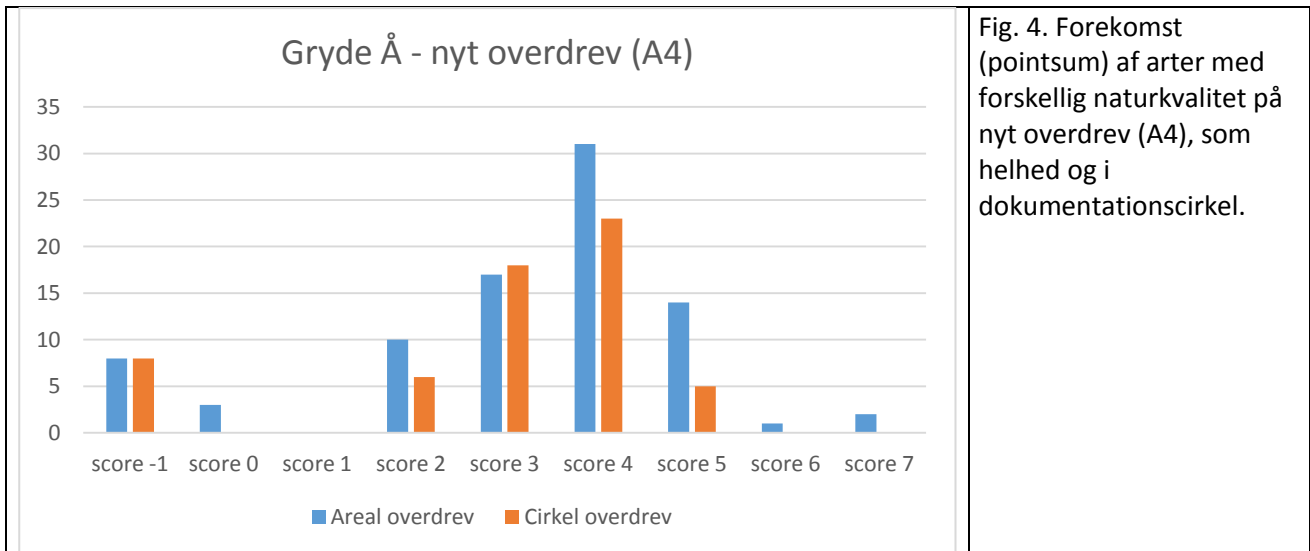
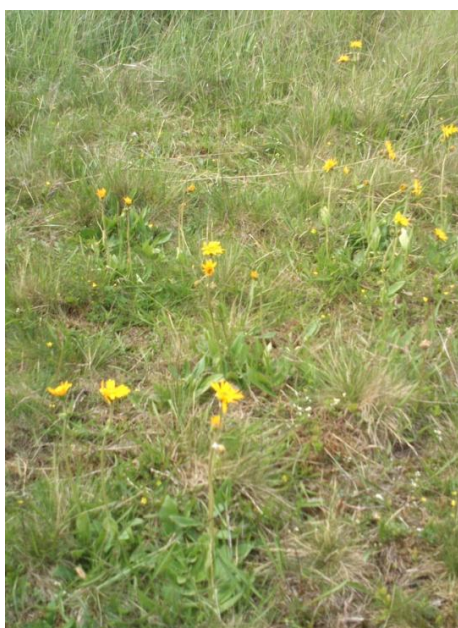

Fig. 4. Forekomst (pointsum) af arter med forskellig naturkvalitet på nyt overdrev (A4), som helhed og i dokumentationscirkel.

D. Plejeplanens hovedpunkter

Som særligt synlige ansvarsarter foreslås **guldblomme på overdrevet (A1)** **engblomme i kæret (A2)**.

Andre væsentlige, gode arter, der kan fremhæves for A1 er almindelig mælkeurt, kattefod og smalbladet timian. For A2 spæd mælkeurt, loppestar, vibefedt, dyndstar, purpur gøgeurt, mose-troldurt og hjertegræs. For A3 kragefod og tørvemos. For A4 almindelig mælkeurt og tormentil.

Ansvarsart overdrev(A1) - guldblomme

Ansvarsart mose (A2) - engblomme

Strukturindeks er vist i tabel 3 i karakter for overdrevsarealer og i tabel 4 i karakter for mose/eng med henholdsvis ideal for surt overdrev og idal for rigkær til sammenligning.

Ved at se på kolonnen med tal fra 0 til 100 kan man danne sig et overblik over hvilke strukturvariable, der er som ønsket (100) og hvilke, der ikke er det. Dog skal man have in mente, at der er vurderet struktur midt i græsningssæsonen og ikke ved sæsonens afslutning, som er det optimale.

Som det ses af tabel 3, er strukturkarakteren relativ god for overdrevsområderne. Dog er der invasive arter på areal 1, hvilket trækker areal 1 ned. Alt i alt vurderes at overdrevene midt i græsningssæsonen har opnået den ønskede struktur. Det skal også bemærkes, at der er sammenlignet til surt overdrev, hvor forventningen om dækning med dværgbuske er højere. Dette er ikke målet på overdrevet ved Gryde Å, så det kan der ses bort fra.

De fugtige områder opnår ikke så god en struktur karakter som overdrevene, se tabel 4. Især mose-bunke området, A3, og området med eng-rørhvene får en lav karakter. Vedrørende de fugtige områder, så kan det ikke forventes, at de midt i græsningssæsonen er græsset ned til det ønskede strukturmål. For de våde områders vedkommende er det områder med lav vegetation, der er i underskud og områder med høj vegetation, der er for meget af. Ved at sikre dyrene bedre adgang og ved at sikre afgræsning så længe i sæsonen at en bedre struktur er opnået, gerne efter nattefrost, kan arealet nærme sig den optimale græsningstilstand.

Græsningstrykket kan fremmes i de øvrige delområder ved at frahegne A4 i en periode, f.eks. fra midt juli til midt september eller længere. Det vil samtidig give arter på A4 mulighed for at blomstre og sætte frø.

Tabel 3. Strukturkarakter (tal fra 1 til 5) vist i højdegrupper for arealer med surt overdrev Gryde Å – hele arealet A1 og A4 samt tilhørende dokumentationscirkler. Desuden karakteren omsat til en ikke lineær skala fra 0 til 100. Der sammenlignes til karakterfordeling for ideal surt overdrev og våd hede (habitatnaturtyperne surt overdrev 6230). Vurdering på en skala fra 1-5 omsættes til karakter 0-100 (ikke lineært).

	Areal 1		Areal 1		Areal 4		Areal 4		Ideal surt overdrev
Variabel	Areal		Cirkel		Areal		Cirkel		
Uden vegetation*	1	100	1	100	1	100	1	100	1
< 15 cm*	5	100	5	100	5	100	5	100	5
15-50 cm*	3	60	3	60	3	60	3	60	2
> 50 cm*	1	100	1	100	1	100	1	100	1
Dværgbuske*	1	30	1	30	1	30	1	30	3
Vedplanter (kronedække)**	2	100	1	80	2	100	2	100	2
Forekomst af invasive arter**	2	40	1	100	1	100	1	100	1

*Karakterskala: 1 (0-5 %), 2 (5-10 %), 3 (10-30 %), 4 (30-75 %) og 5 (75-100 %).

**Karakterskala: 1 (0 %), 2 (1-10 %), 3 (10-25 %), 4 (25-50 %) og 5 (50-100 %)

Tabel 4. Strukturkarakter (tal fra 1 til 5) vist i højdegrupper for arealer med mose/eng ved Gryde Å – hele arealet A2 og A3 samt tilhørende dokumentationscirkler. Desuden karakteren omsat til en ikke lineær skala fra 0 til 100. Der sammenlignes til karakterfordeling for habitatnaturtypen rigkær 7230). Vurdering på en skala fra 1-5 omsættes til karakter 0-100 (ikke lineært).

	Areal 2		Areal 2		Areal 2		Areal 3		Areal 3		Ideal rigkær
Variabel	Areal		Cirkel		Cirkel engrør hvene		Areal		Cirkel		
Uden vegetation*	1	80	1	80	1	80	1	80	1	80	2
< 15 cm*	3	60	4	100	1	0	1	0	1	0	4
15-50 cm*	4	60	4	60	3	100	4	60	4	60	3
> 50 cm*	3	30	4	10	5	0	4	10	4	10	1
Dværgbuske*	1	100	3	30	1	100	1	100	1	100	1
Vedplanter (kronedække)**	3	30	1	100	1	100	1	100	1	100	1
Forekomst af invasive arter**	2	40	1	100	1	100	1	100	1	100	1

*Karakterskala: 1 (0-5 %), 2 (5-10 %), 3 (10-30 %), 4 (30-75 %) og 5 (75-100 %).

**Karakterskala: 1 (0 %), 2 (1-10 %), 3 (10-25 %), 4 (25-50 %) og 5 (50-100 %)

Forvaltningspunkter i næste målperiode

A1:

- Sikre at gyvel ikke kommer i blomst – her skal dyreholdet have hjælp
- Sikre at hybenrose ikke breder sig – holde øje og evt. fjerne
- Sikre bedre passage mod nord ved at fjerne plantede træer og eventuelt noget pil

A2

- Bedre passage til engblomme område ved at slå vegetationsbræmme mellem overdrev og mose ved vandhul og eng-rørhvene
- Sikre god vegetationsstruktur i kærområdet mod sydvest – sikres ved passende græsningstryk/græsningsperiode og holde øje med dyrene har god passage ind i den tættere del af pilebevoksningen
- Reducere træopvækst – specielt søges efterhånden at få samme lave dækning af vedplanter midt på A2 som på luftfoto i 1999

A3

- Opgive at få styr på mose-bunke, da det er vanskeligt tilgængeligt for slåning. Lade dette areal vokse frit og opgive en græsstruktur som optimalt for rigkær, men lade det være tilgængeligt for dyreholdet, som et bufferareal

A4

- Her fremmes blomstring og frøsætning ved græsningsspause – dette areal nedprioriteres i forhold til de øvrige arealer med hensyn til græsning, hvis der er for få græsningsdyr til rådighed.

Anbefalingerne skal afstemmes med eventuelle tilskudsregler for arealerne.

Administrative informationer

Målperiodens længde

Naturplejerens navn og tlf....

Kommunens kontaktperson og tlf....

Konsulent og tlf....

Logbog med foto dokumentation

12. juni 2013		<p>Afgræsningen var i gang da arealet blev besøgt 12. juni 2013</p> <p>Arealet afgræsses med Angus, der er 13 kvier på 20 ha.</p>
		<p>Botanisk monitorering</p>
		<p>Vibefedt i blomst</p>
		<p>Dyndstar</p>

		<p>Purpur gøgeurt</p>
		<p>Kattefod</p>
<p>2. juli 2013</p>		<p>Overdrev (A1) i god græsning i juli måned</p>
		<p>Cirkel i A1 - view</p>

		<p>Cirkel i A1 - detail</p>
		<p>I juli 2013 var store områder af A1 præget af at mos var revet op af fugle (råger?) hvilket kan være en hjælp i naturplejen, når der på den måde etableres nye spirebede</p>
		<p>Nærbillede af område hakket af fuglene</p>
		<p>Mose (A2) er der mod syd en vis græsningseffekt i juli måned, men ringe afgræsning mod nord.</p> <p>Der blev udlagt cirkel i område med eng-rørhvene mod nord (A2N) og i område med lav tagrør mod syd (A2S).</p>

		<p>Cirkel A2N view</p>
		<p>Cirkel A2N detail</p>
		<p>Cirkel A2S view</p>
		<p>Cirkel A2S detail</p>

		<p>Eng (A3) domineret af mose-bunke var stort set ugræsset i starten af juli måned</p>
		<p>Cirkel A3 view</p>
		<p>Cirkel A3 detail</p>
		<p>Overdrev – kulturpåvirket (A4) – velafgræsset i starten af juli 2013.</p>

		<p>Cirkel A4 view</p>
		<p>Cirkel A4 detail</p>